

DOLENJSKI TRAT

Glasililo Socialistične zveze delovnega ljudstva o

nesto

Lastnik in izdajatelj: Okrajni odbor SZDL Novo mesto. — Izhaja vsako sredo. Posamezna številka 10 din. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, tiskarstva 120 din; plačljiva je vnaprej. Za izposojnino 900 din oziroma 3 ameriške dolarje. — Tek. račun pri Komunalni banki v Novem mestu, št. 60-KB-16-Z-34

Štev. 41 (395)

LETO VIII

NOVO MESTO, 9. OKTOBRA 1957

Urejuje uredniški odbor. — Odgovorni urednik Tone Gošnik. Naslov uredništva in uprave: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 30. Pošt. pred. Novo mesto 33. Telefon uredništva in uprave: št. 127. Rokopisov ne vračamo. Tiska Ciasopisno-založniško podjetje »Slov. poročevalec« v Ljubljani. Za tisk odgovarja F. Tavel

Priloge za volitve občinskih ljudskih odborov

144 odbornikov več kot doslej

»Predstavimo našemu človeku hotenja in napore umetnikov...«

»Društvo slovenskih likovnih umetnikov spremlja z velikimi simpatijami prizadevanje organizatorjev Dolenjskega kulturnega festivala, da našemu preprostu človeku na podeželju posreduje kar najkvalitetnejše stvaritve s področja sodobnega slovenskega likovnega stvarstva in s tem prispeva znaten delež k likovni vzgoji našega naroda. Razstava, ki jo danes odpiramo dolenjskim ljudem, daje obiskovalcem možnost, da se spoznajo z umetniškimi tepegi števil naših likovnih tvorcev, ki živijo in delajo po vsej naši ožji domovini...«

Na razstavi so zastopane vse generacije od starejših do najmlajših, ki delajo v slovenski umetniški sredini; med njimi so tudi nekateri, ki sodijo med vidnejše tvorce sodobnega jugoslovanskega likovnega umetnega.

Odločnost, s katero izpopolnjuje svoja opazovanja in notranja dogajanja, nas naravno vodi do uporabljenih najrazličnejših oblik. Vedno pa čutimo v teh prizadevanjih iskreno željo za dosegom ustreznega oblikovnega organizma, ki naj v tesnem soglasju z umetniškimi občutjem reagira, izpoveduje in oblikuje domači svet.

Pobuda, ki jo je dal Dolenjski kulturni festival s to razstavo, ne bi smela ostati edinstveni primer take umetniške manifestacije. Vsi, ki delamo na tem področju, bi želeli, da bi prišlo do podobnih pobud tudi v drugih središčih našega podeželja. Samo na ta način lahko predstavimo našemu človeku hotenja in napore, ki jih vlagamo v naše delo. V tem pa tudi hkrati čutimo s svoje strani moralno obvezo našega kulturnega poslanstva...«

Ive Subić
na otvoritvi razstave slovenskih slikarjev v Kostanjevici na Krki

Gradnja športnega bazena v Dol. Toplicah

Priloge za športni bazen v velikosti 50 krat 25 metrov že teče. Bazen bo polnila termalna voda, ki zdaj brez vsake koristi odteka. Ko bo plavalni bazen odprt, računajo, da bo to v dveh letih, bodo Toplice postale priljubljena športno-turistična zanimivost Dolenjske, saj bo bazen odprt za nastope, tekmovalna, tečajne in pod. tudi v času, ko se kopalci rekam že umikajo. Načrti za novi bazen so izdelani; gradbeni komisija, ki jo vodi priznani strokovnjak ing. Stanko Bloudek, si je teren že ogledala in določila smernice za začetna dela.

Zdaj preiskujejo teren v vrtnem v zemljo do globine 5

metrov. Teren je za bazen prav primeren, saj so le malokje našli v večji globini na skale. Prst je v različnih plasteh različna, od navadne rjave lovice do črne zemlje, ki ima tudi kremenčaste vložke. Posamezne vzorce iz vrtn posebej shranjujejo, ker jih bodo v laboratoriju preiskali.

Dogovor s posestniki zemljišč je že sklenjen. Ko bodo pospravljali poljski pridelek, bodo pričeli kopati zemljo z buldožerjem.

D. G.

S povečanjem števila odbornikov bo odpadla tudi njihova dosedanja prepoznavnost. Ne sme se več ponavljati, da bi bil en odbornik hkrati član kar treh ali celo štirih komisij. — Razširjene pristojnosti občinskega zbora in občinskega zbora proizvajalcev, ki ga bomo zdaj volili privikati, prinašajo občanom nove pravice, a z njihovi tudi več dela in še večjo odgovornost za nadaljnji razvoj komunalnega sistema. Vse to opozarja, da dolžnost ljudskega odbornika ni lahka. Prav gotovo volilci ne bodo nikjer več zadovoljni z nedelavnim odbornikom. Zdaj, kar priznamo, nekaterim odbornikom ljudje povsod niso mogli biti hvaležni za njihovo »delo«. V nekaterih krajih zadnja 3, 4 leta ni bilo takega napredka in razvoja kot v sosednji občini. — Nezanimanje, odtrganost od množice in vase zaverovana »zaplankanost« posameznih odbornikov je največkrat vzrok za gospodarsko mrtvilo v takih krajih. Volilci pa so le uvideli,

da ni vseeno, kdo jih zastopa v občinskem odboru, kot tudi ne, kako ta odbor dela. Zato upravičeno pričakujemo zdaj tudi poglobljeno sodelovanje volivcev.

VEČ ODBORNIKOV — LAJZE DELO

Poglejmo, koliko odbornikov bodo imeli novi občinski ljudski odbori po volitvah 20. oktobra. V občini Črnomelj bo 52 odbornikov, od teh 29 v občinskem zboru in 23 v zboru proizvajalcev; Kostanjevica-Podbočje 28 odbornikov (15+13); Metlika 34 odbornikov (19+15); Mirna 27 odbornikov (15+12); Mokronog 28 odbornikov (15+13); Novo mesto 70 odbornikov (40+30); Semič 27 odbornikov (15+12); Straža-Toplice 34 odbornikov (19+15); Sentež 43 odbornikov (23+20); Trebnje 42 odbornikov (23+19) in Žužemberk 32 odbornikov (17+15). Od skupnega števila novih odbornikov bo potem 230 odbornikov v občinskih zbora, 187 pa v občinskih zbora proizvajalcev. Le-ti bodo imeli 95 odbornikov v industrijskih skupinah in 92 odbornikov v kmetijskih skupinah.

Na enega odbornika odpade po tej razdelitvi naslednje število prebivalcev: v občini Črnomelj 465 prebivalcev, v Kostanjevici-Podbočju 342, v Metliki 391, v Mirni 294, v Mokronogu 336, v občini Novo mesto 574, v Semiču 247, v Straži-Toplicah 306, v Sentežu 383, v Trebnjem 427 in v občini Žužemberk 388.

V novi okrajni ljudski odbor, ki bo imel 70 odbornikov (do

nje 42 odbornikov (23+19) in Žužemberk 32 odbornikov (17+15). Od skupnega števila novih odbornikov bo potem 230 odbornikov v občinskih zbora, 187 pa v občinskih zbora proizvajalcev. Le-ti bodo imeli 95 odbornikov v industrijskih skupinah in 92 odbornikov v kmetijskih skupinah.

Na enega odbornika odpade po tej razdelitvi naslednje število prebivalcev: v občini Črnomelj 465 prebivalcev, v Kostanjevici-Podbočju 342, v Metliki 391, v Mirni 294, v Mokronogu 336, v občini Novo mesto 574, v Semiču 247, v Straži-Toplicah 306, v Sentežu 383, v Trebnjem 427 in v občini Žužemberk 388.

V novi okrajni ljudski odbor, ki bo imel 70 odbornikov (do

(Nadaljevanje na 3. strani)

Za večje uspehe v kmetijstvu

(Iz razgovora s kmetijskim tehnikom Zvonkom Guštinom v Metliki)

Med tremi kmetijskimi tehnikami, ki delajo na področju Bele krajine, je tov. Zvonko Guštin komaj dobro leto zaposlen pri metliški kmetijski zadrugi. Njegovo sistematično delo pa že kaže prve sadove. Ne samo v vzgoji mladih zadržnikov, tudi v sodelovanju s starejšimi kmetovalci, ki so voljni sprejemati nasvete in najnovejšo kmetijsko znanost. Obiskali smo tov. Guština, da nam kaj več pove o perspektivah kmetijstva v metliški občini.

»Kot je v zadnjih povojnih letih vsepovsod opaziti velik napredek,« je rekel tov. Guštin, »se mi zdi, da gremo v kmetijstvu še najpogostejšo pot. Težko je včasih prepričati naše kmetovalce, zlasti starejše, da so novi načini kmetovanja bolj uspešnejši in donosnejši kot tisti, ki so jih poznali naši stari očetje. Besedam ti ljudje dosti-

krat ne verjamejo, šele ko vidijo resnične uspehe, se mnogi lotijo novega načina dela.

Z mladimi je delo seveda lažje. Prav zato smo v okviru metliške kmetijske zadruge ustanovili aktiv mladih zadržnikov, o katerih je pred meseci že pisal naš list. Mladi zadržniki vneta tekmujejo, malo težje pa je bilo pridobiti za tekmo-

vanje starejše napredne kmetovalce. Vendar je tudi tu led že prebit. Med mlade zadržnike — teh je sedaj v naši občini 60 — pa bomo mogoče že to jesen skušali vključiti tudi dekleta, ki naj bi se seznanila predvsem z gojenjem povrtnin, z vkuhanjem in seveda z drugimi gospodinjstvi deli.

Ali so naši ljudje dovoljni za nasvete?

»Nekateri so, drugi spet ne. Trudimo pa se, da je naše delo kolikor mogoče nevsiljivo. Nič nebovmo ukazovati; ljudem samo svetujemo in priporočamo. Mnogo seveda pomagajo s svojim zgledom napredni kmetovalci. Z njimi smo na primer konec meseca sklenili pogodbo za semensko pridelovanje pšenice Salto. V ta namen bomo uvozili novo, čisto seme in dali pogodbenikom kredite za gnojila, seme in strojno obdelavo, v kolikor denarnih sredstev nimajo sami. Komisijsko pre-

gledana pšenica bo seveda drugo leto imela svoji kmetijski primerno ceno. Že letos smo odkupili 21.000 kg semenske pšenice, drugo jesen pa bo ta (Nadaljevanje na 2. strani)

Slovo priljubljenega tovariša

Pretekli teden se je poslovil od številnih prijateljev in znancev v Novem mestu tovariš Leon Ferhovec, dosedanja okrajni javni tožilec, ki je s 1. oktobrom prevzel mesto javnega tožila v Kopru. Priljubljenega in spoštovanega tovariša, ki smo ga cenili zaradi njegovega neutrudnega, požrtvovalnega dela v novomeškem občinskem odboru SZDL in v organih družbenega upravljanja, se bomo tople spominjali, na novem delovnem mestu pa mu želimo kar največ uspehov. Njegov namestnik v okrajnem javnem tožilstvu je postal tov. Srečko Skrt.

Tudi najmlajši novomeški taborniki — zmagovalci na republiškem tekmovanju

V šest Teden otroka je Zdrženje tabornikov Slovenije priredilo v nedeljo dopoldne v ljubljanskem Tivoliju prvo republiško prvenstvo taborniškega naraščaja. Iz 14 slovenskih taborniških enot se je tekmovalna udeležila 222 medvedkov in čebelic, najmlajših članov te priljubljene organizacije. Med njimi je bilo tudi 35 medvedkov in čebelic, članov Rodu gorjanskih tabornikov iz Novega mesta. V mikavskih tekmovalnih igrah so si mladi Novomeščani priborili v vseh 4 igrah prvo

mesto in postali republiški prvaki. Razen šotora in diplome so dobili vsi tudi spominke kartice. Drugo mesto na tekmovanju so dobili taborniki Veslega vetra iz Murske Sobote, tretje pa naraščajniki Temnega hrasta iz Hrastnika. Tako so se svojim odraslim tovarišem, ki so letos junija že v drugo postali republiški prvaki v taborniškem mnogoboju LRS za leto 1957, pridružili zdaj še najmlajši, medvedki in čebelice, učenci novomeške osnovne šole.

Zadeva s krompirjem

Letos je krompir dobro obrodil. Po približnih računih je v našem okraju okoli 500 vagonov krompirja za trg. Na večji pridelki je nedvomno vplivalo dobro seme, ki so ga priskrbele kmetijske zadruge, ter znatno večja poraba umetnih gnojil in škropljenje proti plesni in drugim škodljivcem. Zadruge so letos prodale pridelovalcem blizu 70 vagonov prvostanskega semenskega krompirja sorte Merkur. Samo te količine zadostujejo za posaditev 240 hektarov.

Po zaslugi dobrega semena in večje uporabe agrotehničnih pripomočkov so nekateri zadržniki, ki so se pridružili tekmovanju za večje hektarske

donose, pridelali celo 44.000 kg na hektar! Take donose so dosegli pridelovalci iz tekmovalnih skupin v Veliki Loki in Dragatušu. Pogodbeni pridelovalci semenskega krompirja so dosegli pridelok od 30.000 do 42.000 kg na hektar, povprečni donos pa je bil letos od 25.000 kg naprej. Če računamo, da se je pridelok krompirja letos povečal zaradi posaditve navedenih 70 vagonov semenskega krompirja, le za 8.000 kg po hektaru, je to samo pri teh 240 hektarih nad 190 vagonov krompirja več. Po ceni 8 din za kilogram pomeni to nad 15 milijonov din več dohodka samo pri navedenih površinah.

Ceprav je torej krompirja

dovolj in je Gospodarska poslovna zveza tudi pravočasno sklenila pogodbe za prodajo nad 300 vagonov krompirja, je kupčija s krompirjem zastala, odnošno ne gre, kot bi morala. Zakaj?

Pri odkupu krompirja se je pojavila spet stara napaka. Posamezni upravljavci kmetijskih zadržkov od pričetka niso upoštevali dogovorjenih odkupnih cen, čeprav so nanje pristali na posvetu v Novem mestu. Dogovorjena cena, ki tudi popolnoma ustreza proizvajalnim stroškom, je bila din 9 za kilogram franko vagon. Nekateri upravljavci pa so napravili zmedo, ker so pričeli plačevati dražje zato, ker so tu in tam prodali kake minimalne količine po ugodnejši ceni. Nekateri, kot na primer (Nadaljevanje na 2. strani)

Notranjepolitični tedenski pregled

OCENA: PRAV DOBRO

Na nedavni seji je Zvezni izvršni svet ocenil gospodarjenje v prvih sedmih mesecih tega leta. Zato bo prav, da bralce seznanimo vsaj z nekaterimi podatki, ki kažejo, da smo letos dosegli prav lepe uspehe, mimo tega pa opozorimo na tiste težave, ki preprečujejo, da uspehi niso še boljši.

Proizvodnja v industriji se je povečala v tem času za 19%. Od tega največ v elektroindustriji za 37%, v proizvodnji nafte za 36% itd. Edino proizvodnja tobačne industrije je pod predvidenim planom, toda treba je upoštevati, da bo ta šele začela predelovati tobak iz letošnje letine.

Industrija je dosegla take uspehe predvsem zaradi tega, ker je dobro prekrbljen s surovinami in polizdelki za predelavo. Vendar tu je prvo vprašanje, na katerega bomo morali biti v prihodnjih letih pozorni. Večina surovin moramo uvažati in pokazalo se je, da se naša industrija premalo prizadeva, da bi si oskrbela domače surovine tudi takrat, ko bi bilo to možno. Z nekaj primerov poznamo, ko domače tovarne težko prodajo svoje izdelke, predvsem polizdelke, drugim tovarnam, ki naj bi jih uporabile za proizvodnjo končnih izdelkov. Te tovarne so se usmerile edino na nakup v tujini, čeprav bi bili domači polizdelki in surovine povsem dobre. Glede na to, da je naš izvoz porastel, hkrati pa tudi uvoz, bomo morali

zato veliko bolj uporabljati domače surovine tam, kjer je to možno.

K tako visoki proizvodnji v industriji so pripomogle tudi zadovoljive količine električne energije, predvsem pa dejstvo, da so lahko tovarne svoje blago prodale. Zaloge se namreč niso povečale, marveč narobe, marsikje so celo manjše kot lansko leto ob istem času. Prodaja industrijskega blaga je bila možna zaradi dveh razlogov: v občinskih in okrajnih investicijskih skladih se je nabralo letos za okoli 60 milijard dinarjev več sredstev kot lani. Zato po občinski več grade in seveda več pokupijo. Drug razlog za uspešno prodajo industrijskega predvsem potrošnega blaga pa so povečani plačni skladi. V prvih sedmih mesecih so se znatno povečale plače namestencev in delavcev. Vrednost realne plače je za 9% večja. Potemtakem lahko trdimo, da se je za toliko povečalo tudi nakupovanje industrijskih proizvodov, kajti hrane v tem času nismo prodali kaj več kot v preteklih letih.

K doseženim uspehom v industriji pa je prispeval svoje tudi drugačen način delitve dohodka. Čeprav ta način še ni bil najboljši, je vendarle spodbudil mnoge kolektive k temu, da povečujejo proizvodnjo. V istem času ni bilo zaposlenih veliko novih delavcev in po prvih podatkih se je produktivnost dela povečala za 12%.

V letošnji gospodarski dejavnosti sta povzročali težave dve ozki grli kot pravimo: gradbeništvo in promet. Niti prvi niti drugi ne zmagujeta vseh nalog, ki jih od njih zahteva velika industrijska proizvodnja. Zato govorimo o ozkih grlih, češ skoznje ne moremo spraviti vsega, kar bi bilo treba. Gradbeništvo je še vedno tako zaostalo in slabo opremljeno s stroji, da ne more dohiteti vseh gradenj. Za gradnjo stanovanj je letos na razpolago okoli 60 milijard dinarjev, toda prav zaradi pomanjkanja gradbenega materiala in gradbenih podjetij, ki bi gradila hitreje, vsega tega denarja brščas ne bomo mogli uporabiti. Tako smo prišli v čudno zagato: stanovanj nam primanjkuje, denar je na razpolago, stanovanj pa vendarle ne bo. Zato bomo morali že v prihodnjih letih porabiti večja sredstva za mehanizacijo gradbenih podjetij.

Podobno je s prometom. Čeprav je promet na železnici za 14% večji kot v lanskih prvih sedmih mesecih, železnica ne bo zmogla prevoziti vsega blaga zaradi večje industrijske proizvodnje. Ker pa je letos še izredno dobra letina, bodo težave s prevozom pšenice in sladkorne pese od prizvajalca do tovarne za predelavo in potrošnika pravi rešen problem. Ze v prihodnjem letu bomo morali zato tudi za železnico določiti več sredstev.

K temu pregledu uspehov dodajmo še podatke o izvozu. V letošnjih prvih sedmih mesecih smo izvozili za 11 milijard dinarjev več blaga kot lani. Toda obenem je še bolj porastel uvoz in si bomo morali prizadevati, da zmanjšamo razliko med izvozom in uvozom.

Filmski dogodek v Novem mestu

Prva svečana premiera domačega filma

Uprava Doma JLA v Novem mestu je preteklo soboto pripravila prvo presenečenje za ljubitelje filmske umetnosti v Novem mestu. Skupaj s producentom Jadranom filmom iz Zagreba in distribucijo Croatia filmom je pripravila prvo svečano premiero domačega filma v Novem mestu.

Ze nekaj dni pred premiero nove hrvatskega filma »NASE POTI SE RAZHAJAJO« je bilo za vstopnice veliko povpraševanje, posebno ko se je zvedelo, da bodo

premieri prisostvovali tudi nekateri ustvarjalci omenjenega filma, kot režiser Sime Simatović in skraj vsi glavni igralci. Vstopnice, ki so bile v prodaji že v četrtek, so bile hitro razprodane, povpraševanje po njih pa kljub temu ni ni prenehalo. Upravnik Doma JLA kapetan Bojanič, ki ima največ zaslug za pripravo te premiere v Novem mestu, je izjavil, da tudi dvorana s tisoč sedeži ne bi mogla ustreči povpraševanju po vstopnicah.

Svečana premiera se je pričela z uvodno besedo upravnika Doma JLA, prisotne glavne igralce Borisa Hrižića, Miro Nikolič, Rudolfa Kukića in Jožo Gregorinca pa je v imenu kulturnih delavcev in Novomeščanov pozdravila Mira Kober. Po predstavi filma, ki ga lahko ocenimo kot prav dobrega, so se predstavili glavni igralci, ki jih je prisotno občinstvo tople pozdravilo, mladinci pa so jim izročili šopke cvetja.

Svečane premiere filmov, katerim prisostvujejo tudi glavni ustvarjalci, so velikega propagandnega pomena. Tudi v Novem mestu, kjer je zanimanje za domače filme precej slabo, je ta svečana premiera dosegla svoj namen. To je bil prvi polkus, da se tudi v manjših mestih dvigne zanimanje za domačo filmsko proizvodnjo, zato to pobudo uprave Doma JLA — ki nas je že večkrat ugodno presenetila — tople pozdravljamo. Upamo, da bomo kaj podobnega spet kmalu doživeli.

F. M.

VREME

ZA ČAS OD 11. DO 20. OKT.

Okrog 11. ali okrog 14. oktobra (morda tudi obkraj) padavine z neurji in močnimi ohladitvami, sneg skoraj do nižin. Zatem suho, večinoma jasno vreme z jutranjimi megami. Sprva hladna jutra s slano, pozneje postopno topleje.

V. M.

Z gostovanja ljubljanske Opere v Kostanjevici na Krki: Marinka — Vilma Bukovčeva — in Janko — Miro Brajnik — pojeta duet v prvem dejanju Smetanove Prodane neveste.

Mira Nikolić in Boris Hrižić v filmu »Naša pota se razhajajo«.

Občni zbor v težkem vzdušju

Kako dela Vodna skupnost Stična-Trebnje — Samovolji posameznikov je treba narediti konec — Škodljivo samoljubje zavira večji delovni polet pri napeljevanju tako potrebnega vodovoda

Dolgo ni bilo letošnja običnega zborovanja vodne skupnosti Stična. Bil je šele 29. septembra v Trebnju. Čeprav nimamo vesti o zaključku zborovanja, vendar lahko trdimo, da ni razložiti nekaterih stvari iz poslovanja vodne skupnosti, zlasti pa ni odstraniti škodljivega trenja in neznanja.

Kako se ljudje znajdejo za gradnjo tega vodovoda, je po kazala udeležba na običnem zboru. Udeležili so se ga prav vsi izvoljeni delegati, prav tako pa tudi predstavniki obeh okrajev in republiške Vodne skupnosti.

Občni zbor se je zatekal na prvi predlagan dan dnevnega reda. Javni pravobranilec OLO Novo mesto se ni strinjal, da bi sprejel nova pravila vodne skupnosti, ker delegati niso bili z njimi dovolj seznanjeni. Pozneje je razpravi, ki je pokazala, da sta v novih pravilih sporni dve točki, to je kje naj bo sedež skupnosti in če naj bodo podjetja tudi člani vodne skupnosti ali ne. Izvolili so posebno komisijo, ki bo podrobno preučila nova pravila in jih predložila v obdobju prihodnjemu običnemu zboru.

Revizija poslovanja vodne skupnosti, ki jo je napravil finančni inšpektor OLO Novo mesto, ni dala odgovora na tista vprašanja, ki najbolj zanimajo člane vodne skupnosti v občini Trebnje. Ni razložila vprašanja, ali so (in v kolikoli meri) šla sredstva, namenjena gradnji glavnega vodovoda, za stranske odcese ali ne. Revizija je hotela ugotoviti, ali je bilo finančno poslovanje pravilno ali ne, v kar ni nihče dvomil, ni pa odgovorila glede vprašanja namenskega trošenja sredstev. Revizor je na kraju poročila za poveljevalcu Stični in Krasu, čeprav je bilo iz poročila razvidno, da je delal precej po svoji glavi, in ni upošteval sklepov upravne odbora.

Do konca lanskega leta je bilo porabljenih za gradnjo vodovoda 109.477.000 dinarjev. Od tega je 48 milijonov dala republika iz sklada pomoči Primorskim, Dolenjskim in Kočevskim. Ker biva okoli Ljubljane okoli 100 tisoč ljudi, je to pomoč, ki jo je dala država, je jasno, da je bilo danih tih 48 milijonov dinarjev kot pomoč okraju Novo mesto. Ta sredstva so bila porabljeni za gradnjo glavnega vodovoda na območju občine Stična, zato bi morala občina Stična ali okraj Ljubljana dati enak znesek za gradnjo glavnega vodovoda na območju občine Trebnje. To za devet morata urediti okrajala med seboj. Dogovor o tem še ni podpisan.

Letos je bilo malo del na vodovodu. V glavnem so le zamenjali po pomoči v tovarne vrzane neustrezne cevi proti zbiralniku na Medvedku. Nadaljevanje gradnje proti Trebnju, ki je stalo to leto, o čemer smo že pisali v našem listu, to je — nedelovanje upravne odbora; saj pet mesecev sploh ni imel seje, nerazrešeno vprašanje, koliko sredstev je ali ni imela skupnost za letošnje delo.

Več srčne kulture

Jesensko deževje je pridno močilo in blati naše ceste, ki mnoge v kotanjah polne deževnice. Je tako zelo ključno za cestarje, ki se na njih pojavijo obliki kolezar in pešec, pa še avtomobil, potem si lahko predstavljamo kakšen beg, tekaneje in diranje povzročijo vse to na cesti. Znanje, ključne in težke besede hitre za diranje avtomobilov, za katerim se kadri, kot bi vozili motorni čoln po vodi. Večkrat ne pomaga skok v jarek, v breg ali za vogal hiše, ker

V TEM TEDNU NABIRAMO:

List volčje češnje — beladone (180 din), hribske reze brez peciljev (500 din), maline (40 din).
Rastlino materine dušice (45 dinarjev), hribske reze (260 din), gladniška (40 din), pitješka dresna-moravka (40 din), vodne kreše (140 din).

Korenine krvavice mlečka (100 din), beladone (140 din), malega divjega janeža (350 din), velikega divjega janeža (250 dinarjev), baldrijana (260 din).
Plodove bezga (100 din), šipke luščine (200 din), glaga ali belega trna (33 din) črna trna ali oparnice (30 din), prnčkovina (800 dinarjev).

OBVESTILO: Nabirajte samo navedena zdravilna zelišča! Korenine velikega in malega divjega janeža naj nabirajo in odkupujejo samo tisti, ki ga dobro poznajo; nepravilno nabranih korenin ne bomo prevzeli.

MAKS VALE, predsednik občinskega ljudskega odbora Novo mesto:

Uspehi nam kažejo pot

Letos že tri milijarde in 120 milijonov dinarjev proizvodnje

Kljub omenjenim težavam (pomanjkanje proizvodnih prostorov in zastareli način proizvodnje) se je vrednost proizvodnje v industriji dvignila od 1.195, ko je znašala 2 milijardi 433 milijonov, na 2 milijardi 915 milijonov v 1.1956. Za leto 1957 predvideva plan tri milijarde in 120 milijonov. Število zaposlenih v industriji se je povečalo od 1742 v letu 1955 na 1941 v letu 1957. Dvig proizvodnje je na eni strani pozitivna posledica povečanja obratov in števila zaposlenih, na drugi strani pa tudi posledica povečanja storilnosti v večini naših industrijskih podjetjih. Tako se je v zadnjem letu dvignila storilnost dela v »Keramiki« od 27,6 ton na 1 zaposlenega na 55 ton ali za 90%, v »Industriji perila« za 18%, v »Novotekstu« pri proizvodnji volnene prediva za 49% in volneni tkanini za 41%, v Kremenju

je storilnost dela nad državnim povprečjem v tej stroki itd. Industrijska proizvodnja ima sedaj že vse osnovne pogoje, da se tudi v bodoče zadovoljivo razvija. Z rekonstrukcijskih obratov, ki so v teku, se bo proizvodnja v teh obratih že v prihodnjem letu dvignila za 45%, kar bo največji porast proizvodnje v vsej povojni dobi. Razen tega lahko računamo na nadaljnji razvoj proizvodnje v tovarni zdravil »Krika« in Motomontaža. Tudi kombinacija oblačil, ki je bila ustanovljena v letošnjem letu v okviru novega obrata podjetja »Krojača«, ima možnosti razviti se v večjo industrijsko proizvodnjo.

Tako so v industrijski proizvodnji ustvarjene možnosti za naraščanje industrije. S še večjo storilnostjo dela, s ko-
operacijo, z znižanjem materialnih stroškov, zmanjšanjem izgub, predvsem pa z boljšo organizacijo dela, je možno doseči povečanje proizvodnje in finančne učinka.

seže prenesti v Trebnje, kjer bo v bodoče središčem gradbenih del. Stični sodijo, da bi bila to moralna klorita Stični, kjer je zrasla pobuda za vodovod in kjer so glavne vodovodne naprave ter tudi remontna delavnica. Ker se niso mogli zediniti, so tudi to vprašanje prepustili posebnim komisijam v rešitev.

Ce kaj, potem je gotovo povsem odveč in škodljivo razprava o kraju, kjer naj bo sedež ustanove. Vsekakor je pravilno, da je vodovod gradbenih del žimbiže gradbišča. Torej bi vodstvo gradnje moralo ostati sedaj v občini Trebnje. Bolj kot to pa bi bilo treba — in morda samo to! — rešiti vprašanje odstranitve posameznikov iz operativnega vodstva gradnje, to je ljudi, ki ne upoštevajo sklepov upravne odbora in v ostalih forumih vodne skupnosti, pač pa delajo po svoje, ne glede na njihove sposobnosti. Taki ljudje ne bi smeli vsaj pri samih odločitvah.

Glede »mena vodne skupnosti« po se se spoznamo, da se bo v bodoče imenovala »Vodna skupnost Stična-Trebnje«.

Na dnevnem delu običnega zboru so bile še volitve upravne odbora, sprejetje gradbenega programa za prihodnje leto, sprejetje proračuna vzdrževalnih stroškov, določitev vodarine, odškodnina mlinarju Okornu v Drmožniku, sklep o plačevanju pristojnine, pritožbe in predlogi ter razno. O tega bomo še poročali. Žal so zastopniki OLO Novo mesto predčasno odšli z običnega zboru.

Za večje uspehe v kmetijstvu

Mehanizacija kmetijstva, obnova vinogradov in sadovnjakov, skrb za večji in boljši pridelek

(Prenos s 1. strani)
Odkup seveda še mnogo večji. Hkrati bomo skušali drugo leto na posebnih parcelah dobiti in vzgojiti kvalitetno semensko koruzo, tako imenovano »metliško trdinko«, ki naj bi se potem razširila po naših krajih.

Te dni smo videli, da se je spet v večjih množinah pojavil kolaradski hrošč. Kaj je temu vzrok?

Res se je zadnji teden v velikih množinah pojavil na naših njivah ta škodljivec. Tudi ceste in pota so ga bile polne. Naši ljudje so sicer poleti enkrat ali dvakrat škropili, ko pa je po poletni suši prišel izdaten

»Uspehi bodo odstranili nezaupanje kmeta do strokovnjaka.« pravi kmetijski tehnik Zvonko Guštin.

dež in se je krompir lepo obrastel, so mislili, da škropiljenje ni več potrebno. Kljub temu, da smo jih opozarjali na škropiljenje, ni nihče prišel po motorno škropilnico v kmetijsko zadrugo, niti po lindan olje ali pantakom v prahu, ki sta brez koristi ostala na naših poljih. Kolaradski hrošč je seveda potem imel lahko delo.

Prav zato so na zadnjem običnem zboru kmetijske zadruge člani predlagali, naj bi bilo drugo leto škropiljenje izvedeno v vsej občini v nekaj dneh. V ta namen si bo metliška KZ nabavila še dve ali tri motorne škropilnice in jih dala v uporabo po vaseh. Škropiljenje naj bi bilo seveda obvezno, če ho-

Cetrli oktober 1957 bo najbrž ostal zapisan v zgodovini kot prvi korak človeka v vesolje. Na ta dan so namreč izstrelili v Moskvi tako imenovani sateliti, ki se zdaj že nekaj dni gibljejo okoli zemlje z brzino kakih 28.800 kilometrov na uro, tako da v devetdesetih minutah obkroži naš planet.

Novica o izstrelitvi umetnega planeta je presenetila skoraj vse svet. Zahodni znanstveniki so sicer stili, da so sovjetski znanstveniki dosegli zelo velik napredek v raketni tehniki, niso pa pričakovali, da bodo Rusi tako kmalu poslali satelit v prostor. Se bolj jih je presenetila teža umetnega satelita — 83,5 kilogramov, medtem ko mislijo Američani izstreliti umetni satelit šele spomladi, težal pa bo samo kakih deset kilogramov. Ta na videz majhna razlika v teži pa v resnici pomeni velikansko razliko v raketni tehniki, zakaj Rusi so morali — po ocenah zahodnih znanstvenikov — uporabiti več ton težke, trodelne rakete, da so pognali 83,5 kilogramov tako daleč v prostor — 800 do 1.000 kilometrov nad zemeljsko površino.

Zahodni znanstveniki so čestitali svojim sovjetskimi kolegom nad tem velikim tehničnim uspehom, ki pa ni samo tehnični uspeh. Da ne gre samo za tehnični uspeh, dokazuje razpoloženje v političnih in vojaških krogih na Zahodu, kjer s težavo prikrivajo razočaranje in nekakšen strah. Čeprav so zahodni znanstveniki že dolgo govorili in pisali, da Sovjetske zveze ne

gre podcenjevati in da je treba ravnati z njo kot z enakopravnim družabnikom na področju tehnike in znanosti, se je vendarle marsikdo na Zahodu, posebno v Ameriki, tolažil, da je Zahod predal izpred Sovjetske zveze, da bi ga mogla kdaj dohiteti ali celo prehiteti. Dandanes sta tehnika in politika tako tesno povezani, da bo umetni satelit vplival tudi na razorožitev pogajanja. Upajmo, da v dobrem smislu.

UMETNI SATELIT

Znanstveniki sicer lahko v celoti ocenijo, kaj vse si lahko obetajo od umetnega satelita, toda tudi laik ve, da bo satelit izrednega pomena za vremenoslovje in vremenske napovedi, ker je doslej vremenoslovska služba na svetu pokrivala samo kakih pet odstotkov zemeljske površine. Satelit in drugi sateliti, ki mu bodo sledili, bodo najbrž revolucionirali brezštevne zveze in televizijske prenose. Toda za človeka najbolj mikavno in razburljivo je dejstvo, da je bil storjen prvi korak na poti v vesolje, trenutno na poti do Mesece.

Sovjetski znanstveniki že izjavljajo, da izpolnjujejo vesoljsko raketo, ki bo potovala na Mesece. Profesor Čebatarev meni, da je možno odpotovati na Mesece in se čez deset dni vrniti.

Seveda pomeni vrnitev na zemljo še zahtevnejšo prepreko. Jasno je tudi, da v prvih raketah ne bodo ljudje, ampak kvečemu živali in rastlinstvo.

Pri vseh teh uspehih sovjetskih znanstvenikov pa je treba poudariti — kar tudi sami poudarjajo — da je izstrelitev umetnega satelita plod napora in dela vseh znanstvenikov sveta, da je vsak znanstvenik, ki se je s tem ukvarjal, ne glede na narodnost, prispeval k temu zmagoslavu človeške tehnike in človeških sanj.

In tako zdaj kroži nad našimi glavami kakih 900 kilometrov visoko majhen predmet, ki pošilja signale na zemljo in sporoča ljudem nadvse pomembne podatke o gostoti zraka v teh višinah, o temperaturi, brzini in drugem. Za ljudi je ta občutek nekoliko nenavaden, ker živijo v dobi, ko se uresničujejo najbolj drzne napovedi ljudi, ki so jih v preteklih dobah imeli v najboljšem primeru za fantastične, v najslabšem pa za norce. Toda brez domišljije ni napredka.

Počasi tudi umetni satelit ne bo več senzacija. Človeški rod se bo navadil nanj, kot se je navadil na letala, televizijo, radio in druge plodove človeškega duha in človeških rok. Gotovo bo zelo slovesen tisti trenutek, ko bo človek dosegel Mesece. Toda tudi takrat ne bo varen pred samim seboj. Zakaj če ne bo znal v družbi ustvariti trdnih pogojev za mir, je njegovo delo zaman. Upajmo, da ga bodo tehnični uspehi napravili modrejšega.

Kratke IZ RAZNIH STRANI

● Po sestanku med ameriškim zunanjim ministrom Dullesom in sovjetskimi zunanjim ministrom Gromikom so objavili sporočilo, v katerem je rečeno, da so bili razgovori, ki so trajali skoraj štiri ure, koristen, stabilen, pojasnjen in mnenj obeh vlad o raznih velikih mednarodnih vprašanjih.

● Študentske demonstracije, ki so se v četrti in petek deloma spreminjale v neredne na varšavskih ulicah, so vzporedno poljsko javnost. Intervjuirali je moralna milica, uporabljali solzivec in na obeh straneh je prišlo do hujskih poskodb. Do demonstracij je pristopila tudi preprosta študentska lista »Pro Proutus«. Predsednik glavnega odbora združenja poljskih študentov Orłowski je izjavil, da združeni študenti nima nič skupnega z razorožitvijo protestnega mitinga.

● Bliski ministri predsednik francoske vlade in voditelj socializma v Belgiji je dejal, da bo nadaljeval s posvetovalni in politični o možnostih za sestavo nove francoske vlade.

● Na Dunaju traja še nekaj dni generalna konferenca mednarodne agencije za mirovno uporabo atomske energije. Konferenca bo zasedala kakor tri tedne in bo izvolila dva odboja: prvi bo preučil program delovanja agencije v prihodnjem letu, drugi pa bo razpravljal o pravnih problemih in o upravljanju.

● Voditelj gibanja za priključitev cirkla Cipra h Grčiji nadstojnik Stokholma je v New Yorku izjavil, da ni niti misliti na to, da bi Cipar ostal britanska kolonija. Priporočila, da Turčija nima pravice, da bi delala zavzete na poti do ciprskih obhodov.

● Argentinski delavci v mešni industriji so začeli stavkati in bodo tako dolgo stavkali, dokler oblastna ne bo izpustila sedem voditeljev njihove sindikalne zveze, ki so bili aretirani skupaj z 270 drugimi delavskimi voditelji.

● Na sirjsko-turški meji je prišlo do incidenta. Tri pike, da sta se spopadli sirjska in turška vojaška patrula in da so turški vojak odvedli sirjskega vojaka na turško ozemlje.

Zgodnji sneg

Z dežjem 30. septembra se je tudi ožrnce močno ohladilo in prvga oktobra je v višjih predelih prišlo snežilo. Sneg je padel skoraj do nižin. Pobežli je Gorjance in druge hribe v okraju. Za kratko dobo je obležal celo nad Dobličko goro in nad Semčim, odnosno nad postajo v Kotu pri Semčju. V Miklarih, Debelnem vrhu in še v višjih krajih je sneg obležal kar več dni.

vino z industrijskim blagom, na pa v kmetijsko dejavnost. Tako znaša promet KZ v občini z industrijskim blagom 68%, odkup kmetijskih pridelkov 22%, 10% prometa živila pa iz ostalih dejavnosti. Predvidena odcepitve trgovine od zadrug bo brez dvoma dobro vplivala na povečanje odkupa kmetijskih pridelkov in na povečanje dejavnosti zadrug oziroma pospeševanja odkupa pri razvoju in dvigu kmetijske proizvodnje. Kmetovalci pa naj v okviru KZ pokažejo več volje do napredka, ter več zaupanja v uspeh sodobne kmetijske proizvodnje. Za pospeševanje kmetijstva (nabava umetnih gnojil, semen, zaščitnih sredstev itd.) so in bodo na razpolago krediti pri zadrugah.

OBRTNA DEJAVNOST V OBČINI SE NI ZADOLJIVILA

Pred vojno je bila obrt na področju novomeške občine precej razvita, vendar je imela skromna proizvodna sredstva. Ob koncu vojne smo imeli občutno zmanjšano število delavcev, pa še tisti, ki so začeli na novo obratovati, so delali v težkih pogojih, z zastarelimi stroji in orodjem ter v neprimernih delovnih prostorih. V zadnjih letih smo se približali predvojnemu številu zaposlenih. Leto 1945 je bilo zaposlenih v obrti skupno 492 delavcev, danes pa je zaposlenih v državni obrtni podjetjih 465 delavcev in 219 v privatni obrti.

nosti zemlje ne zadošča več. Za dosego visokih hektarskih donosov sta potrebna zlasti dva čimbenika: sodobna agrotehnika ter ustrezajoča primerina sorla. Tudi naši kmetovalci se morajo, kot kmetje v naprednih kmetijskih deželah navaditi na stalno uporabo umetnih gnojil in dobre sorte. S tem v zvezi je nujno strokovno izobraževanje predvsem kmečke mladine. Uspešen začetek te izobraževne kmečko-gospodarske šole, ki so bile lani organizirane v 7 krajih naše občine in jih je obiskovalo 260 fantov in deklet. Te šole bodo tudi letos.

ZITO BI IZ OBČINE LAHKO CELO PRODAJALI

Sedaj pridelamo povprečno 12 —14 stotov belih žit in 14—15 stotov koruze na hektar, to je okrog 130 kg žita na prebivalca. Ker porabimo okrog 200 kg žita na prebivalca leto, moramo vsako leto okrog 70 kg žita na prebivalca, to je v občini 160 vagonov žita, kupiti. Z uvedbo dobrega semena in z rednim gnojenjem z umetnimi gnojili bi pa lahko pridelali na ha 26 do 30 stotov žita in koruze. S tem povečanjem bi na leto lahko iz občine celo prodali 182 vagonov žita. Tudi pri krom-

NI VSE DENAR — STROKOVNega ZNANJA JE PREMALO!

Pri živinoreji opažamo, da je od skupnega števila govedopremalo krav. V naši občini je od 100 govedov le 44 krav, v bližnji občini Brežice pa je od 100 govedov celo 64 krav. Ker je premalo krav, ni dovolj telet in mleka. Brez posebnih ukrepov in stroškov pa je moč doseči, da bomo že v nekaj letih od 100 govedov imeli vsaj 60 krav. Povprečna letna molznost krav je 1000 litrov, 14% dobrih krav, ki so pod molžno kontrolo, pa

pirju b. lahko zvišali pridelek za 60—80 odst. in bi ga lahko iz občine prodali okrog 500 vagonov. To bi povečalo dohodke v občini za 110 do 120 milijonov din, ali na kmečko gospodarstvo letno za okrog 50.000 din.

Marsikdo se bo vprašal, če so ti donosi pridelkov dosegljivi? Lahko rečemo, da so. Dokaz za to so doseženi prideleki na državnih posestvih, katera nimajo nič boljše njive kot privatni kmetovalci.

Pridelati enkrat več kot dosedaj ni torej nobena umetnost in ni razumljivo, zakaj se kmetovalci za dosego tega bolj ne potrudijo.

Pri sadjarstvu na splošno lahko rečemo, da imamo veliko premalo sadovnjakov, zaradi tega pa tudi manj dohodkov. Imamo lege in zemljišča, kjer bi sadno drevje odlično uspevalo, pa vendar zelo malo sadnega drevja. Nujno je, da začnemo po sodobnih načelih saditi nove sadovnjake in tako povečamo narodni dohodek. V tem oziru so važne naloge pred kmetijskimi zadrugami, ki so še vedno usmerjene v trgo-

daje letno 2.000 do 2.200 litrov mleka. Ker koljemo preveč telet, imamo prenekratek prirastek mesa. Prav tako kot krav imamo tudi premalo piemenskih svinj (le 10% od skupnega števila svinj), imeti pa bi jih morali 15—20%, če hočemo, da bo več mladih prašičkov.

Pri vinogradništvu opažamo, da je še mnogo prvotnostnih leg, kjer bi vinska trta odlično uspevala (Grčevje, Trška gora, Hmeljišče itd.); za druge rastline pa zemlja ni primerana, pa niso zasajene s trto. Sedanja vinogradi zlahtne trte so izčrpani in prinašajo le polovico normalnega dohodka. Iz navedenih vzrokov izgubimo pri vinogradništvu lete milijone. Rešitev je le v obnovi sodobnih nasadov zlahtne trte.

Pri sadjarstvu na splošno lahko rečemo, da imamo veliko premalo sadovnjakov, zaradi tega pa tudi manj dohodkov. Imamo lege in zemljišča, kjer bi sadno drevje odlično uspevalo, pa vendar zelo malo sadnega drevja. Nujno je, da začnemo po sodobnih načelih saditi nove sadovnjake in tako povečamo narodni dohodek. V tem oziru so važne naloge pred kmetijskimi zadrugami, ki so še vedno usmerjene v trgo-

»Mnoge žene še vedno po-
grešajo organizacijo AFZ, ven-
dar se pa v družini za napre-
dek gospodinjstva, v vrstah že-
na zadržuje, Rdečega križa, v
društvi prijateljev mladine in
drugod naše hvalježno področje
dela...« je dejala na okrajni
konferenci Zveze ženskih dru-
štev predsednica Francka Sla-
kova.

Zveza prijateljev mladine
Slovenije je organizirala
prejšnji teden v Ljublja-
ni široko delovno konferenco
pod naslovom »Občina in družina-
na« na temo svetovno imeli refe-
rate o tem važnem vprašanju:
predsednica sveta za zdravstvo
LRS, Olga Vrabčič, sekretarka
sveta za socialno varstvo LRS,
Nika Arko, predsednik sveta za
šolstvo LRS, Milko Goršič,
podpredsednik OLO Ljubljana
Ivo Klemenčič ter predsednik
obč. LO Ljubljana-Bežigrad,
France Drobež. Njihova poročila
so dopolnili med razpravo
še drugi, zlasti pa je na koncu
povedala še nekaj tehničnih in
upoštevanih vrednih mislih or-
ganizacijska sekretarka CK
ZKS Vida Tomšič.

Skrb za družino, ki se odraža
zlasti v skrb za otroke, prehaja
čedalje bolj na občino.
Ta mora zajemati skrb za vzgo-
jo staršev, za primerno stano-
vanja, za zdravstveno zaščito
mater in otrok, za predšolsko
vzgojo otrok, nuditi mora po-
moč družini v obliki raznih
uslužnostnih servisov, skrbeti
za otroška igrišča, vrte in po-
dobno.

V pogledu zdravstvene zaščite
družine smo po vojni dosegli
lep napredek. Številne bolezni
zdravimo na račun družbe,
imamo mnogo posvetovalnic in
dispanzerjev, ki nudijo zdrav-
niško pomoč vsem, ki jo potre-
bujejo, zlasti pa materam in
otrokam. To zdravstveno pomoč
je treba razširiti in okrepiti.
Posebno je potrebna nuditi siste-
matično zdravstveno zaščito šol-
loobvezni mladini.

Občina Ljubljana-Bežigrad bo
po izjavi predsednika Drobeža
v bodoče zahtevala od gradite-
ljev stanov, blokov, da zajam-
čijo tudi sredstva za gradnjo
najbolj potrebnih objektov za
uslužnostne dejavnosti, kot je
trgovina, manjša obrtna delav-
nica, otroški vrtec in podobno.
Seveda, vse to je treba prilago-
diti splošnim in urbanističnim
načrtom naselja in pogojem
okolice. Prav tako bodo pri

sten. Ljudje, ki jim bomo pri
volitvah zaupali vodstvo naših
občin, naj bodo pravočasno se-
znajeni s problemi, s kateri-
mi se bodo morali spoprijeti.
Od teh ljudi je v veliki meri
odvisno, kako bo rasel naš
standard, kako se bo odražala
skrb občine za družino in da
bomo v ta namen zbrali čimveč
lastnih sredstev. Sredstva občin
bodo večja, potrebno pa je, da
jih občina usmerja v to, kar bo
vsem najbolj koristilo. Dvig
produktivnosti pomeni tudi dvig
dohodkov, zato je treba dvigu
produktivnosti, zlasti še v kme-
tstvu, posvečati vso skrb.

Delovno predsedstvo konference Zveze ženskih društev okraja
Novo mesto.

OBČINA IN DRUŽINA

Poročila in razprava so se
zlasti vrtela okoli gradnje novih
šol, novih stanovanj in pravil-
ne politike občin do teh vpra-
šanj. Stanovanjske skupnosti so
družbeni organi, v okviru ka-
terih bo treba reševati vsa
vprašanja v zvezi z varstvom
družine. Tu je treba organizirati
posebne dnevne prostore za
otroke zaposlenih mater in tudi
druge, razne uslužnostne ser-
visne delavnice, ki bodo s ce-
nenimi uslugami pomagala dru-
zinam. Servisna služba naj zla-
sti nadomesti drage hišne po-
močnice in razbremenijo zaposle-
no ženo, tako so poudarili na
posvetu.

gradnji novih šol zahtevali, da
imajo te tudi popolne šolske
kuchinje.
Pri gradnji stanovanj se je
treba izogibati luksuznim stan-
ovanjem, pospešeno pa graditi
primerna zdrava in udobna sta-
novanja, vendar samo v večjih
stavbah, ker je to najcenejše.
To velja tudi za nove šole. Pri
gradnji novih šol smo večkrat
preveč razkošni, mnogo bolj,
kot nam to dopuščajo naše raz-
mere.

Tovarišica Vida Tomšič je v
razpravi poudarila, da je ta
posvet v času, ko se pripravljamo
na volitve ljudskih odborov,
gotovo še prav posebno kori-

Tovarišica Vida Tomšič je tu-
di grajala primere luksuznih
gradenj in poudarila, da če bi
se na primer toliko ogledovali
v inozemstvu pri gradnji šol
kot se ogledujemo glede stan-
darda, ne bi gradili tako dragih
šolskih stavb. Večkrat bi lahko
z denarjem, ki ga porabimo za
eno tako šolo, zgradili dve.
Večkrat delamo z denarjem
kot slabi gospodarji. Poudarila
je še, da naši ljudje, ko kriti-
zirajo majhne prejemke, pri
tem upoštevajo samo tisto, kar
prejmejo na roko, ne pa tudi
tistega, kar dobe indirektno, v
obliki socialnega in zdravstve-
nega zavarovanja ter v drugih
oblikah.

Posvetovanje je bilo koristno
in poučno. Prav bi bilo, da bi
taka posvetovanja organizirali
tudi po okrajih, o problemih, ki
jih je nakazalo posvetovanje,
pa naj bi razpravljali tudi na
zborih volivcev in množičnih
sestankih.

JE TO VZGOJA?

V pritlični hiši stanuje štiri-
članska družina. Fantek in
punčka, ljubka kodrolasčka,
sta bila ves čas, odkar sta od-
rasla plenickam, največ pre-
puščena materi, ker je oče za-
rad službe ponajveč z doma.
Vendar materina vzgoja —
kot vse kaže — ni prava.
Okna stanovanja so večinoma
zaprta in otročka sta vsa ble-
dolična, ker sta v najnežnejši
dobi užila premalo zraka in
sonca, saj sta dneve in dneve
prestala pri zaprtem oknu,
gledačo druge otroke na ulici
pri igri, ne da bi smela med
nje. Če se jima je kdaj pa
kdaj to posrečilo, sta bila za
to kaznovana.

Nekaj let starejši fantek je
dorasel in šel to jesen v šolo.

Odprla so se mu vrata v pro-
stost, ki jo tudi polno izrab-
lja. Nič ni čudno, če se kje
zaigra in ne pride pravočasno
domov; nič ni čudno, če mu
brnijo po glavi vse druge re-
či, samo učenje bolj malo, saj
si hoče vendar nadoknaditi to,
česar je dolga leta pogrešal.
Vendar mati gleda to čisto
drugče in kaznuje otroke za
take »prestopke«. Hudo pa je,
če prinese otrok iz šole po-
pis. Tedaj zapoje palica svojo
pesem. In ker otroška glavica
zelo hitro pozabi svoje obli-
be in in spet in spet zapade v
»pregrehe«, se tepež ponavlja
skoro iz dneva v dan. Otro-
kovi kriki prodirajo iz zapre-
tega stanovanja na ulico, da
se sosedje gizzajo nad ma-
terinim početjem. In posledič-
ce? Otrok sprejema to z ne-
kim posebnim spoznanjem in
postaja maščevalen. Za vse
prejete udarce se maščuje nad
drugimi otroci na ulici, pri
igri.

Tako početje ni vredno ma-
tere. Morda bi bilo prav, če
bi pri gospodinjstvem centru
ali pri društvu prijateljev
mladine oz. v drugih organi-
zacijah, kjer se zbirajo žene,
ustanovili še oddelke za vzgo-
jo mater! Zal vse prepogosto
krat srečujemo žalostne in za-
starele pojme o »trdi vzgoji«
s palico.

Otroško paralizo je treba zatreti!

Cepljenje proti otroški pa-
ralizi (ohromelosti) se bo kma-
lu začelo. Letos bodo cepljeni
otroci, ki so bili rojeni prve
tri mesece letošnjega leta, in
vsi otroci, rojeni v letih 1951
do 1956. Torej predšolski. Po-
znejše bo cepljenje zajelo tudi
šolske otroke in drugo prebi-
valstvo. Da bi se zavedali, kaj
s tem cepljenjem preprečuje-
mo, je prav, da malo natanč-
neje spoznamo to bolezen.

KDO JE POVZROČITELJ?
Otroško paralizo povzroča
eden najhujših virusov, ki
je velik le 10 do 25 milijonink

Opažamo, da se epidemija
otroške paralize pojavlja vsa-
ko drugo leto. Lani je v na-
šem okraju zbolelo okrog 30
ljudi. Približno ena četrtna je
ozdravila brez posledic, ena
četrtna je umrla, polovica pa
je ostala bolj ali manj hroma.
Naslednje leto v poletnih me-
sasih pričakujemo novo epi-
demijo, prav zato pa bomo že
letos cepili. Ker je bilo največ
obolenj v Sloveniji med 2 in
3 letom starosti, bomo cepili
najprej predšolske otroke.
Opažamo, da tako kot v vseh
civiliziranih deželah tudi pri
nas številno obolenj z vsako
epidemijo raste. Ta otroška
bolezen je postala torej bole-
zen civilizacije, in sicer zato,
ker je higienski standard v
splošnem vedno višji in ne
pride do prekužitve z virusom
že zgodaj, kar je značilno za

Zdrav otrok — sreča družine in države.

milimetra. Oblike je okrogle
in, da bi ga mogli opazovati,
ga moramo povečati do
100.000 krat. Zato ga z navad-
nim drobnogledom sploh ne
moremo videti. Opazujemo ga
z elektronskim drobnogledom,
ki je zmogel takih povečav.

KAKO SE TE BOLEZNI NALEZEMO?

Bolnik ali klicenec izloča
virus s kapljicami, ki mu prše
pri govoru, kašljanju, kihan-
ju in dihanju iz ust in nosu,
pa tudi z blatom. Zato se
lahko okužimo že, če smo v
bližini bolnika, s predmeti, na
katere je virus padel iz zra-
ka v bližini bolnika, z umaza-
nimi rokami, ker smo jih po-
zabili umiti pred jedjo, in po-
dobno. Če bolnikovi iztrebki
služijo za gnoj, se lahko oku-
ži zelenjava in voda, ki ima
stik s kanalizacijo ali gnoj-
ščem. Virus živi izven bolni-
kovega telesa malo časa, ven-
dar dovolj, da povzroči oku-
žbo. Čim krajša je pot virusa
od bolnika do zdravega člove-
ka, tem verjetnejša je nevar-
nost.

KJE SE VIRUS NASELI V TELESU?

Po navadi se virus naseli na
sluznici črevesja in žrela. Če
ne gre naprej, kar je tudi v
večini primerov, ima človek
znake vnetja črevesja ali grla,
lahko pa tudi tega ne in se
počuti zdrav. Če virus prodre
dalje v kri, nastanejo znaki
splošne infekcije z oslabele-
stjo, bolečinami v mišicah, po-
višano temperaturo, skratka
nekako podobno gripi. Če vi-
rus sedaj prodre od tod v mo-
žgane in hrbtenjačo, se pojavi
otroška paraliza, včasih sledi tudi
smrt.

ALI JE OTROŠKA PARALIZA OZDRAVLJIVA?

V večini primerih bolezen
tako preboli ali pa se usta-
vi pri gripoznem stadiju in ne
prodre v živčevje. Takrat po-
polnoma ozdravimo in postane-
mo posledje nedovzetni za to
bolezen. Če pa je bolezen pro-
drla v centralni živčni sistem
in so nastopile ohromitve, je
stanje veliko resnejše. Več-
krat se konča s smrtjo, včasih
bolnik ozdravi popolnoma,
nekateri bolniki pa ohrome-
je ali manj za vse življenje.
Moderna medicina sicer pozna
načine, da se ohromitve od
neke mere izboljšajo, vendar
je invalidnost trajna.

Dr. Božo Oblak

Prvi otroški hišni svet

Zanimiv in zgleden poskus prebivalcev hišne številke 20 Jerebove ulice v Novem mestu

Zanimivo, koristno in vsekakor
novi zamisel so uresničili prebi-
valci hiše št. 20 Jerebove ulice v
Novem mestu. Na svoji hišni kon-
ferenci in na predlog nekaterih
tovarišev so namreč sklenili, da
naj se ustanovi otroški hišni
svet. V razpravi so razložili po-
jem, kakšen bodi ta otroški hiš-
ni svet in kaj je pravih pravil-
nih nalog.

Otroški hišni svet, tako so ugo-
toviili, mora biti ena od oblik
vzgoje mladega narasčaja. Seveda
bi nikakor ne smel biti usmerjen
v to, da bi člani bili neka po-
roševalska služba za starše ali za
hišni svet odraslih, češ ta in ta
je nekaj razbilo, oni se je pripravili
v podobno. To bi bilo vzgojno po-
svešeno. Naloga otroškega hiš-
nega sveta mora biti vse dru-
gačna in pomembnejša. Tega so
se stanovci na svoji konferen-
ci dobro zavedali, zato so namen
in pomen otroškega sveta temelji-
to preticali in osvetlili. Kajti
veliko važnih stvari je, na katere
je treba računati — šolski in pre-
dšolski otroci, različne starosti, že-
lje in nagnjenja posameznega
otroka, navade, vplivi staršev in po-
dobno. Znano je tudi, da otroci
največ svojih slabosti kažejo iz-
ven doma ali šole, zato jim mo-
ramo dati pobudo in možnost, da
se tudi sami, po svojih možnostih

korist otroških hišnih svetov in
gotovo bo ta poskus rodil prav
dobre sadove.

Razen splošnih ugotovitev o po-
trebi in koristi otroškega hišnega
sveta, pa so navzoči dali tudi
stvarne predloge za delo z otroci.
Naj nekatere omenimo.

Skupne konference so primerna
oblika, ki lahko zajame otroke ne-
gleda na starost, želje in duševno
obzornje. Nadalje je treba poskre-
beti za skupen obisk otroških ki-
no predstav, otroških gledaliških
predstav, skupni izleti, organizir-
anje zabavnih in športnih iger,
kar otroke zelo veseli.

Na temelju razpravljanja in za-
ključkov na tej konferenci so
sklenili, da bodo imeli skupno
konferenco, na nji pa izvolili
otroški hišni svet.

Ta prva konferenca je bila za
otroke izredno zanimiva. Vsake-
mu otroku je pripravljali od-
bor postal poziv na konferenco;
že to je bil zanje velik dogodek.

Na konferenci je govoril tov.
Muzilovič, ki je skupaj s tov. Sla-
vko Gluhar imel nalogo, da kon-
ferenco organizira. Otroci, tudi
najmlajši, so ga pazljivo poslušali,
po govoru pa izražali svoje že-
lje in stavili predloge: sankanje,
izleti, kino, športne in druge igre;
nekateri so bili tudi za pravilice,

Tako je bil v Jerebovi ulici, v
hiši št. 20 ustanovljen prvi otroški
hišni svet in izvoljen tudi odbor:
predsednik je Olga Kovič, tajnik
Slobodanka Dimić, člani pa Staško
Muzilovič, Nada Delanovič, Voljo
Skrabi, Radenka Donat in Tonček
Sporar.

Ta zanimiva in koristna pobuda
stanovcev zasluži vse priznanje
in pozornost, pa naj bodo uspehi
otroškega hišnega sveta večji
ali manjši. Vzgoja otrok je in

mora biti naša velika skrb in je
potrebno, da pri tem delu iščemo
novih oblik in izkoriščamo vse
možnosti, ki jih imamo pri vzga-
janju mladega rodu. Otroci so sa-
mi po svojem hišnem svetu spre-
jeli svoje obveze kot skupno na-
logo, naloga staršev pa je, da jim
vselej čim odgovornostjo do teh
obvez. Potem bo ta otroški hišni
svet prav gotovo obrodil lepe sa-
dove, v veselje staršem in korist
otrok in njihove bodočnosti. B.

Ni v Cerovcu nikogar sram?

Porazen šolski obisk na podgrajski osnovni šoli — Gnanje otrok je mnogim
staršem več vredno kot bodočnost te mladine, ki brez osnovnošolske iz-
obrazbe ne bo mogla nikamor. — Čemu ne bi v takih primerih z vso stro-
gostjo izvajali zakonskih posledic nad zaničnimi starši?

Naš kmet je priden in dela-
ven, to dobro vemo. Zal pa je
marsikateri družini tak odnos do
šole, ne bo boljše! Šola in dom
šele predstavljata vzgojno ce-
loto.

V Tednu otroka smo poudari-
li vso skrb in ljubezen staršev
in družbe do mladega rodu. So
starši, ki bi dali vse za otroke,
so pa tudi taki, ki so jim lastni
otroci zadnja skrb. In takih
je žal v Podgradu in okolici
mnogo.
Primer: za cepljenje proti
otroški ohromelosti se je na pi-
smo Rdečega križa prijavilo
komaj 24 staršev! Ali so se vsi
drugi ustrašili plačila? Ni v

ozadju več malomarnosti in ne-
zanimanja za zdravje otrok? —
Da bi bili otroci zdravi in od-
porni, dobivajo v šoli malico.
Učiteljsko je želelo, da bi jedli
v šoli vsi, saj imajo le red-
koke res pravilno in izdatno
prehramo. Toda spet je vmes
nezaznavevanje. So družine, ki
ne dajo otroku 3 dinarje za šol-
sko malico. Tudi take malenkost-
ni otroci utrpeli, otrok pa v
šoli žalostno gleda druge, ki
gredo v vrsto po malico.

Mar ni takih staršev v Pod-
gradu, Cerovcu in drugih vaseh
tam okoli sram, da bolj ne
skrbje za zdravje, srečo in bo-
dočnost svojih otrok?

Dajmo delavcem pravilno pripravljene malice

Mladim delavcem in vsem onim,
ki delajo na zdravju škodljivih
mestih, nudi okrajni zavod za so-
cialno zavarovanje skupno z okr.
odborom RK materialna sredstva
iz sklada za preventivo za potrebe
ne malice. Tako bodo mladoletni
in socialno ogroženi delavci kruh
in dodatke salame ali sira in mle-
ko. Delavci na zdravju škodljivih
mestih pa dobe mleko, ki ga
jim oskrbe tovarne.

Da bi te malice ne bile enolič-
ne in bi jih ljudje raje koristili,
da bi čimbolj zaščitili in gradi-
li organizem mladega človeka,
skratka, da bi bile pravilno se-
stavljene, je pričet okrajni zavod
za pospeševanje gospodinjstva po-
magati tudi na tem področju.
V livarni BELT v Črnomlju je
uslužbenka zavoda pripravila ma-
lico z namazi na kruh in pljace
iz mlečnega prahu. Tovarišica, ki
staino pripravila malice v tovarni,

je videla, kako lahko pripravi na
primer lipavski sir in slaček na-
maz iz skute, namaz iz sira in pa-
radizika, čebule ali salame ter
trgovino in karamelno mleko, ki je
bilo delavcem posebno všeč. De-
lavci so bili s pripravljeno ma-
lico zadovoljni, prav tako vodstvo
tovarni, ki je pripravljale takih
malic takoj odobroli.

Hranilno vrednost mleka žal
ljudje še premalo poznajo. Vod-
stvo BELTA je tudi tu pokazalo
vse razumevanje in omogočilo
predavanje o mleku kot popolnem
živilu v dveh obdobjih: v livarni,
kjer dela okoli 70 delavcev, in v
kovinskem obratu, kjer je zape-
salnih nad 100 ljudi.

Tudi drugje bi uslužbenke
okrajnega gospodinjstva centra
z veseljem pokazale pripravo po-
izkusne malice.

Francka Slakova

Mali stanovci bloka št. 20 bi radi imeli sliko — to so usta-
novitelji prvega otroškega hišnega sveta v Novem mestu.

bore proti tem svojim slabostim.
In prav v tem bi bila najvažnejša

»Še pridite med nas!«

Tako so dejale žene na Rado-
vici, Božakovem in v Draščih,
kjer so imele konec septembra
nekajednevske tečaje za vkuha-
vanje sadnih sokov in zelenjav-
e gospodinjstvo učiteljico Zof-
ko Jaki so prebile dolge večere
nad kozarci za vkuhanje in se
živo zanimalo, kaj vse si
lahko zdaj v jeseni še pripravijo,
da bo tudi pozimi na mizi
kaj presnega. Povsod so žene
obžalovale, da takih tečajev ni
še več in povsod so tudi vabile
tovarišice učiteljico, naj še
pride.

Izredno zanimanje za tečaje

Lani je bilo na 90 različnih
tečajih za zdravo prehrano, za
konzerviranje sadja, zelenjave,
mesa in pod. 2448 žena in de-
klet. Vse tečaje je organiziral
okrajni zavod za pospeševanje
gospodinjstva. Letos je bilo na
takih in podobnih tečajih že
pred jesenjo, ko se začne glavno
obdobje tega izobraževanja, več
ko 1600 žena in deklet. Potoval-
ni gospodinjstvi tečaj začenja le-
tos na Suhorju pri Metliki.

ČOKOLADA IMA NAJVEČ KALORIJ

100 gramov čokolade ima
506 kalorij, 100 gramov mesa
170 kalorij, 100gramov kruha
250 kalorij in 100 gramov mle-
ka 70 kalorij. Pri tem seveda
niso upoštevane umetne kalori-
rije, ki jih dobi človek, ko vi-
di cene čokolade, mesa in
pod.

za izlobo otroških izdelkov, za
likovno izlobo in stencas. Poza-
bili niso niti modelarstva, kdo bo
najboljši pionir v šoli in podobno.
Bilo je zelo zanimivo, ko so
otroci po svoje, toda krepko po-
darili, da se premalo zabavajo in
da so zlasti najmlajši mnogokrat
odrinjeni pri raznih skupnih
igrah. Zato so starejši dečki in
dečke prevzeli nalogo, da bodo
pomagali najmlajšim. Na konfe-
renci je bilo mnogo ploskanja,
kajti otroci so bili navdušeni nad
stavami, ki so jim bile obljub-
ljene.

Slab odnos staršev do šole se
kaže tudi v zamujujanju. Često se
govodi, da je ob osmih v razredu
komaj polovica učencev. In
največkrat zamuja prav tisti,
ki so doma blizu Podgrada.
Motiljo potuk, znanje je slabo.
Otrok doma knjige sploh ne

tisto hrano, ki mu omogoči rast mi-
šic, živčnega, kostnega, mišičnega in
drugačnega tkiva. Beljakovina, ki je v
mleku, ima od vseh beljakovin naj-
višjo biološko vrednost. Razen belja-
kovin vsebuje mleko tudi veliko ko-
ličino maščob.

V tesni zvezi z beljakovinami v
mleku je kalcij, ki je skupaj s fos-
forjem važen gradbeni material za
kosti in zobe. Harmonična zgradba
mleka je dokazana tudi s tem, ker

liko porabo mleka, manjša. Naj-
manjši odstotek umrljivosti dojen-
čkov je na Švedskem, Finskem, Nor-
veškem, Danskem, Holandiji, Angliji
in v Švici. Tudi Kanada in Avstrali-
ja ne zaostajata. Za nižniji odstotek
si razlagamo tako, da dobna oskrba
matere s hranilnimi snovmi nudi že
v času nosečnosti otroku vse tisto,
kar potrebuje organizem v borbi
proti boleznim.

Mleko je torej najbogatejši vir
hranilnih snovi. V enem litru je to-
liko vitamina B2, A vitamina in še
nekaterih drugih vitaminov, da je s
tem dnevna potreba krita. Tudi
apnenca je toliko kot ga v nobeni
drugi hrani ne najdemo.

Razen beljakovin in drugih ru-
dinskih snovi in vitaminov, potrebu-
je človeški organizem še maščobe in
oglikove hidrate, ki jih prav tako
vsebuje mleko.

V mleku je maščoba razpršena v
obliki kapljic, kar lepo vidimo pri
kuhanem mleku, in v taki obliki je
maščoba lahko prebavljiva, posebno
za tiste, ki težko prenašajo mastno
hrano.

Iz vsega tega je razvidno, da prav
mleko nudi vse tisto, kar nekateri
največkrat iščejo in uživajo v obliki
tablet. Če vam je le mogoče, ostanite
raje pri naravni hrani, saj nam je
narava dala z mlekom življenjski vir
z neverjetno obilico hranljivih snovi.

P. M.

A B C E D A mleka

vsebuje mnoge vitamine, med dru-
gimi tudi vitamin D, katerega po-
manjkanje povzroča angleško bole-
zen ali rahitis. Severnjaki, prebivalci
Črnilandije, Aljaske, Norveške in
drugih pokrajin, dobio ta vitamin
v ribjih jetrih (saj tudi mi dodajamo
otroku vitamin D v obliki ribjega
olja). Važnejše od jeter je zadostna
preskrba z mlekom. V tem pogledu
so Islandci najbolj napredni, saj je
izračunano, da znaša letna poraba
mleka na eno osebo 400 l. Statistično
se da dokazati, da je umrljivost do-
jenčkov prav v takih državah z ve-

Ali bo tehnika zatrla vojne?

Kdo ve, če ne bo letošnje leto nekoč obeleženo kot »raketo leto«. Kajti prav na tem področju tehnike se dogajata dve silno zanimivi stvari, oziroma se je ena že zgodila, druga se bo kmalu. Ena priča o neprestani težnji človeštva, da bi odkrilo čimveč skrivnosti sveta in vesolja, druga pa... Amerikanci in Rusi, torej dvoje gospodarsko najmočnejših držav, bodo do konca leta izstrelili umetni satelit, ki bo krožil okrog zemlje in od tam avtomatično pošiljal dragocene podatke znanstvenikom, kar bo vsekakor »akrona« takozvanega geofizikalnega leta, v katerem sodelujejo znanstveniki in raziskovalci vsega sveta, drugo pa... Rusi so tokrat prehiteli Amerikance in že izstrelili (nedavno) svojo prvo medcelinsko (interkontinentalno) raketo, oziroma so jo Amerikanci izstrelili že pred njimi, pa jim je takoj po izstrelitvi eksplodirala. Ker bodo tudi umetni sateliti poslali v prostor med nami in lunjo z raketo, je torej letos res »raketo leto«.

Rusi pa so medtem, kot poročamo danes v zunanje-političnem pregledu, pretekli teden svoj satelit že poslali v višave.

Absolutno orožje

Taga izraza doslej vojna tehnika ne vojno imenovanje res ni poznalo. Nobeno orožje, od častitljive puške, topa, mitraljeza in vseh vrst bomb, vključno atomske, ni bilo »absolutno«, se pravi tako, da bi se mu ne bilo moglo upreti z nekim drugim orožjem ali z nekim drugačnim načinom vojskovanja.

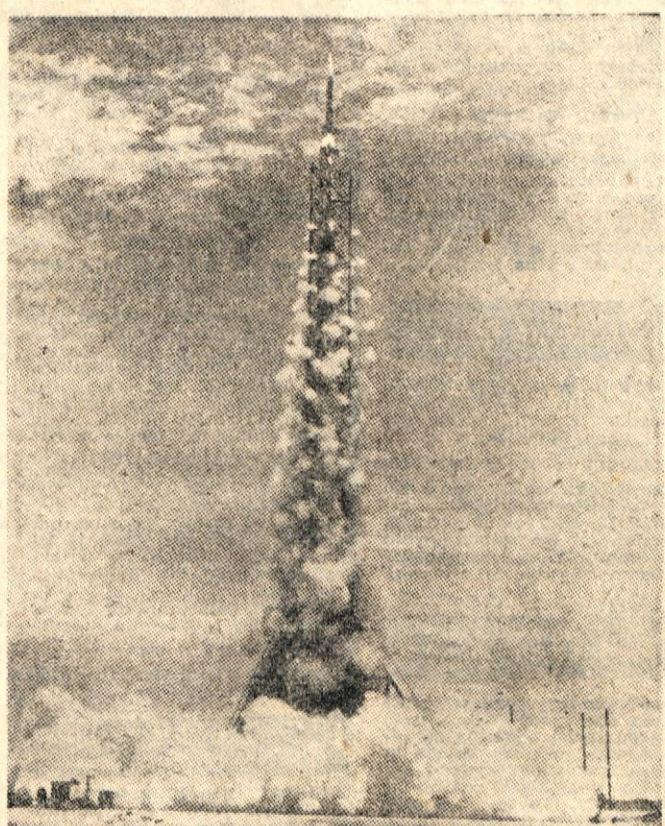
Bo medcelinska raketa res lahko ohranila vzdevek »absolutno orožje«? In ali bo to orožje morda uničilo svet ali pa sploh ovrnilo vsako vojno, oziroma zbudilo »velikim« vest, da bodo prislunili svarilo Einsteinova in drugih znanstvenikov in želji in prizadevanju vseh ki želijo človeštvu mir in srečo?

Izstrelek, ki spreminja vojskovanje

Rusi so torej uspešno izstrelili svojo prvo medcelinsko raketo. Zakaj ji pravimo medcelinska? Zato, ker lahko »poseže« z ene celine na drugo, ker lahko preleti tisoče kilometrov dolgo pot z ene celine na drugo, in sicer neznansko hitro. Računajo, da taka raketa prebrzi na uro 13.000 kilometrov, ali če vzamemo primer — iz Moskve v Washington (ali obratno) lahko prenese ta raketa vodikovo bombo v 40 minutah! To pa je že dejstvo, nad katerim se je nemara zamislil marsikateri politik in general

na Zahodu in Vzhodu. Kajti prav ta brzina rakete, ki je 12 do 13 krat večja od brzine zvoka, onemogoča protinapad slehernega današnjega protiletalskega orožja, proti nji je brez moči še tako naglo reaktivno letalo. Mimo tega moramo pomisliti še na višino, do katere se povzpne medcelinska, iz več delov sestojeca raketa, ta višina je pa 600 kilometrov — to je precej več kot 100 kratna višina najvišje gore na svetu. In ravno zato, ker teh raket z njihovo brzi in višino ni mogoče loviti, zbijati in uničiti med poletom, so dobile naziv »absolutno orožje«.

Seveda pa je bistvena stvar, ki je spremenila gledišče z ozirom na spore in morebitno medsebojno obračunavanje med blokci, zgodila že prej. Namreč

Z gromom in ognjem v višave — vesoljstvu naproti! Tak je celj vedno nemirnega, snujočega človeka. V letošnjem geofizikalnem letu so Rusi prvi poslali v višino 900 km svojo prvo umetno lunjo. Bo tehnika ukrotila vojne spopade?

dejstvo, da obstaja vodikova bomba, ki predstavlja nevarnost popolnega uničenja človeštva, pa naj jo prinese bombardier ali pa raketa. Saj navsezadnje res ni razlike, če bi bila cona v premeru 350 kilometrov uničena iz bombnika, ki bi spustil vodikovo bombo, ali pa z raketo, ki bi imela vodikovo glavo.

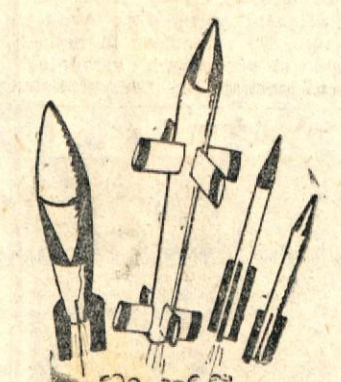
Pač pa terja ostvareitev medcelinskih raket polno sprememb

v načinu vojskovanja in v orisiranju samih armad. Zamisel ameriških generalov in vojaških strokovnjakov, da bi s pomočjo reaktivnih letal, vojnih oporišč okrog SZ in nosilcev letal na oceanih dobili popolno nadoblast, je sedaj po nekaj letih, že zastarela, spričo medcelinskih izstrelkov, ki lahko poletijo nad vsemi oporišči in bombardirji.

400 bomb — konec življenja na Zemlji

Ceprav so Rusi prvi izstrelili medcelinsko raketo, je pa med njimi in Amerikanci vendar vzpostavljeno ravnovesje glede »absolutnega« orožja. V tem, ko so Rusi dokončali svoj »Grom«, so Amerikanci izpopolnili svoji dve raketi »Redston« in »Atlas«. In postalo je očitno, da bi obo-

In izdelava te bombe je kaj preprosta — dosedanjí jedrski

bombi je treba dodati le omot iz kobalta.

Kje je rešitev?

V tej nori tekmi za oboroževanje z »absolutnim« orožjem je rešitev v prizadevanju vseh mikrokubnih ljudi sveta in v upanju, da bodo Združeni narodi ubogali svarilo znanstvenikov, ki najbolje sprevidijo, v kakšno splošno propast gre človeštvo, če se bo tako nadaljevalo. Proti medcelinski raketi se postavlja vest človeštva in »medcelinska« prizadevanja za mir.

Najlažji človek v Jugoslaviji

Vsekakor je to Omer Zabič iz Poljice pri Tuzli. Omer je težak komaj 18 kg, visok pa 106 cm. Star je že 57 let, vendar še nikoli ni bil bolan. Vsako jutro žene past živino, na paši pa pleče nogavice. Ima pet bratov, ki so vsi normalne velikosti. Najvišji od njih je poleg Omerja kot pravi orjak.

Beograd gradi tovarno pristanišče

Na desni obali Dunava v Beogradu bodo zgradili tovarno pristanišče s štirimi pristaniškimi bazeni. Računajo, da bo promet novega pristanišča 1.481.000 ton blaga na leto.

Vse knjižnice, štaltnice, založbe in prosvetna društva opozarjamo na novo zanimivo ilustrirano revijo »Sodobna pisarnja« za propagando in organizacijo moderne tehnike pisarnskega poslovanja. Zahtevajte prospekt pri upravi. Ljubljana, Gosposka 12.

Mesteca z 2000 dušami...

(PROTI POSTAVI NEDELJSKEGA POČITKA), da se imajo namreč trgovine v Novem mestu ob nedeljah odpirati šele ob 8. uri zjutraj ter zapirati ob 1. uri popoldne, vložili so vsi novomeški trgovci na slavno mestno županstvo v Novem mestu sledečo protestno prošnjo: »Slavno mestno županstvo v Novem mestu! Podpisani trgovci prosimo za prenosno nedeljskega počitka in sicer od 7. do 12. ure dopoldan, kakor je isto odredeno v mestu Kočevje, in to iz sledečih razlogov: Novo mesto, malo mesteca s približno 2000 duš, ter brez vsake industrije in imenovanja vrednega prometa, je navezano na trgovino v obliki navadne vase. Glavna cerkevna opravila ob nedeljah vrše se ob 6. ozioroma pol 6. ter končajo ob 7. uri. Ljudstvo iz okolice, katero pride k navedenim glavnim cerkvenim opravilom, nabavi in nakupi po maši, to je po 7. uri v trgovinah potrebščine ter hiti po opravih domov. Z ozirom na to, da ima sosednja vas Ksadija, onstran Krke, katera je s trgovinami in obrti dobro preskrbljena po obstoječem nedeljskem počitku pravico, trgovine ob 7. uri zjutraj odpirati, hiti ljudstvo iz mesta po glavni maši ob 7. uri v vas Ksadijo ter si tam nabavi in nakupi potrebščine, dočim morajo trgovci to stran Krke v mestu z mestnimi davki in stroški, z odpiranjem do 8. ure čakati. Razvidno je torej, da se nam trgovcem v Novem mestu z obstoječim neugodnim nedeljskim počitkom godi jako občutna krivica, ter prosimo nujno za prenosno v smislu prošnje.«

(DOLENJSKE NOVICE, 1. oktobra 1907)

Nov stroj za lupljenje krompirja

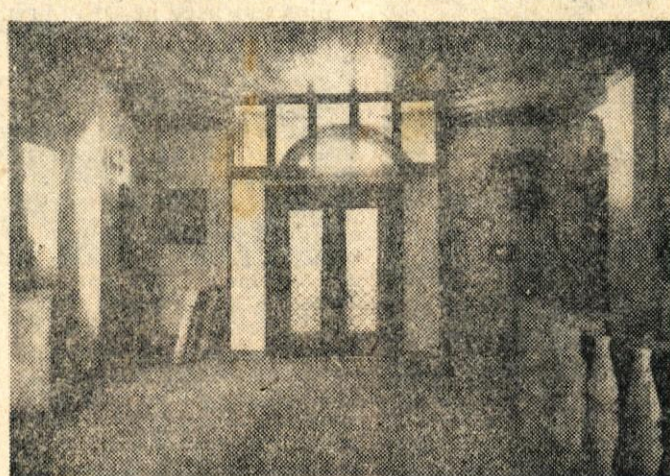
Francozi so začeli izdelovati nov stroj za lupljenje krompirja in sploh trde površine. Stroj ima posodo z gumastim dnom, na pokrovu pa se vrtijo štirje kovinski glavniki. Stroj temeljito olupi in očisti kilogram krompirja, ko gospodinja 50 krat obrne ročico, kar traja manj kot eno minuto.

OB LETOŠNJEM TEDNU MUZEJEV

Dva zaslužna in slavna Belokranjca

V Metliki bodo odkrili spominsko ploščo bratoma Navratiloma

Belokranjsko muzejsko društvo v Metliki bo ob zaključku letošnjega tedna muzejev, to je 13. oktobra, odkrilo v Metliki spominsko ploščo bratoma Navratiloma. Medtem ko je Ivan Navratil (1825—1896) znan kot izdajatelj

Dolenjski muzej v Novem mestu ima iz leta v leto več obiskovalcev. Medtem ko je lani do začetka oktobra obiskalo muzej približno 2500 ljudi, si je zbirke ogledalo letos do tega časa že več kot 3000 ljudi. Ta mesec bodo obiskale Dolenjski muzej številne šole novomeškega okraja. — Na sliki: pogled v vežo muzeja v Novem mestu.

prvega slovenskega mladinskega časopisa »Vedež« (1848—1850), kot slovničar in etnograf, je bil njegov brat Anton (1832—1897) stebel narodnega življenja v Metliki, kjer je skoraj dvajset let predsedoval tamkajšnji čitalnici, bil krajevni šolski nadzornik in nekaj let tudi deželni poslanec. Oba brata je močno cenil zlati Janžev Trdinca; v svojih spomi-

nih imenuje Ivana Navratila, ki je bil uradnik pri vrhovnem sodišču na Dunaju, sočeta slovenske olikane konverzacije, saj se je prav ta v takratnih narodnih čitalnicah prvi postavil po robu nemščini, ki je tedaj v njih še

skih običajev, nabiral je ljudske pesmi, vraže in pregovore, jih primerjal in tolmačil. Tako si je s svojim več kot štiridesletnim delom pridobil častno mesto med utemeljitelji slovenske etnografije in folklorne vede in je potrebno, da se njegove zasluge ocenijo in se mu kot narodopisni odmeri mesto, ki ga zasluži.

Navratil je sodeloval pri sestavljanju slovenskih beril, pisal je jezikoslovne razprave, nabiral besedni zaklad in etimologiziral, sestavil je za sodne uradnike slovensko slovnik (l. 1850), sodeloval je pri Janeževem slovarju, prevajal, korigiral itd. Petinštirideset let je živel na Dunaju, bil član, odbornik in predsednik vseh takratnih vidnejših slovenskih dunajskih društev, ki so ob njegovi sedemdesetletni navdušeno praznovali življenjski jubilej tega »stare mere poštenjaka« kot ga je v pesniški prigodnici imenoval Josip Stritar. Ivan Navratil je umrl na Dunaju v 72. letu svojega plodovitega življenja.

Njegov brat Anton Navratil je prav tako kot Ivan dovršil gimnazijo in menda študiral tudi zgodovino na zagrebški univerzi. Kake državne službe pa ni sprejel in je živel kot zasebnik v Metliki. Bil je nadarjen, inteligenten človek in je obvladal več jezikov.

Anton Navratil je bil med ustanovitelji narodne čitalnice v Metliki in je kot navdušen ilirec in panslavist živel skoraj v vednem sporu z metliškimi nemškimi veljaki. Otoli sebe je zbral seboj »metliškega domorodstva« in

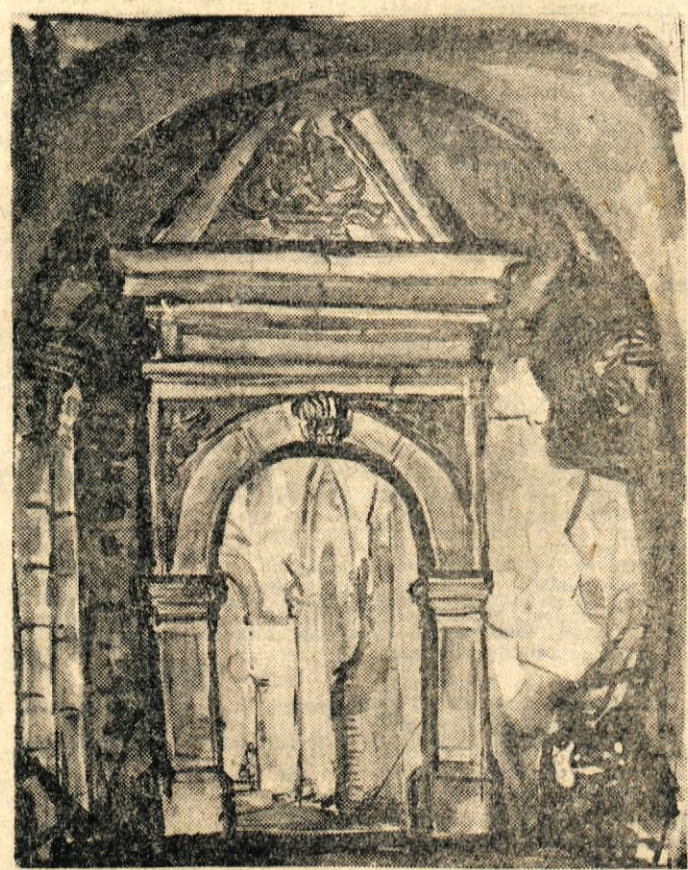
tako se je združenim Metličanom in njihovim hrvaškim prijateljem od onkraj Kolpe, ki so se prav tako vključili v metliško čitalnico, posrečilo zrušiti metliški »Conversationsverein« in napraviti Metliško slovensko.

Kot krajevni šolski nadzornik, zlasti pa kot deželni poslanec, se je Anton Navratil potegoval za pravice Belokranjcev, za njihove duhovne in gmojne koristi, in je v deželnem zboru, kjer se je tedaj večina razpravljalo v nemščini, dosledno govoril vedno slovenski. Prav isti Janež Trdinca je šel tega »metliškega svobodnjaka«, okrog katerega se je sukalo vse tedanje kulturno življenje v Metliki, med svoje redke »prav vrle prijatelje« in je z njim premočeval prenekatero lepo uro. Anton Navratil je umrl, zadet od kapi, 21. oktobra 1897 v Tešnju v Bosni, kamor je šel obiskat edina svojega brata Janeza, nekake Mirke, ki je bil tamkaj okrajni glavar. V Tešnju je tudi pokopan.

V spomin obeh Navratilov bo Belokranjsko muzejsko društvo v Metliki v soboto 12. oktobra priredilo spominski večer, na katerem bo o Navratilih govoril znanstveni sodelavec Slovenske akademije prof. dr. Rudolf Kolarž. Večer bodo poživili tudi odločki iz Navratilovih del in kratki kulturni filmi.

Naslednji dan, v nedeljo ob 11. uri dopoldne, bo odkrita na rojstni hiši Navratilov spominska plošča, v Belokranjskem muzeju pa bo odprla razstava del obeh Navratilov.

—ar

Vlado Lamut: MOTIV IZ KOSTANJEVIŠKEGA GRADU

STEFAN ZWIG:

Zapečateni železniški voz

Lenin
9. aprila 1917

In tako prejme Fritz Platen 6. aprila opoldne pomenljivo obdobje: »Zadeva je urejena po želji.« 9. aprila 1917 ob pol treh je od restavracije Zeringerhof odšla skupnica revno oblečenih ljudi s kovčki proti železniški postaji. Vseh je bilo 32, z ženami in otroci. Od moških so kasneje ostala znana le imena Lenina, Zinovjeva in Radeka. Skupaj so skromno obedovali in skupaj podpisali dokument, da jim je znano poročilo »Petite Parisienne«, da bo ruska provizorična vlada smatrala za izdajalce vse, ki bodo potovali skozi Nemčijo. S težkimi, okornimi črkami podpisujejo, da za to potovanje jemljejo vso odgovornost nase in da sprejemajo vse pogoje. Mirno in odločno se sedaj odpravljajo na potovanje svetovno zgodovinskega pomena.

Njihov prihod na postajo ni zbudil nikakršne senzacije. Niso se pokazali ne novinarji ne fotografi — kdo pa v Švici sploh pozna tega gospoda Uljanova, ki je v pomeknem klobuku, ponošenem suknjiču in v smešno težkih gozdarjih (prinesel si jih je iz Švedske) molče in neopazno išče prostora v vagonu, sredi skupine mož in žena, otovorjenih s kovčki in košarami. Ti ljudje niso videti prav nič drugačni kakor neštet izseljenci, ki pogosto prihajajo v Zürich iz Jugoslavije, iz Malorusije, iz Romunije. Svicarska delavska partija, ki to potovanje obsoja, ni poslala nobenega zastopnika; prišlo je le nekaj Rusov, da po njih pošljejo pozdrave v domovino in malce živili, in pa nekaj takih, ki hočejo v zadnjem trenutku odvrniti Lenina od tega »nesmiselnega, zločinkega potovanja«. Toda odločeno je. Ob treh in deset minut je dal spovedniški signal in vlak je odpeljal proti Gottmadingenu, nemški obmejni postaji. Od tega trenutka — 3.10 — je ura sveta začela kazati drugače.

Plombirani železniški voz

V svetovni vojni je bilo izstreljenih milijone morilnih krogel, inženirji so iznašli najhujše, najmočnejše, najbolj daljnostrelne projekte. Toda ni krogle v novi zgodovini, ki bi bila bolj daljnosežna in usodna, kakor je bil ta vlak, ki je napolnjen z najbolj nevarnimi in najodločnejšimi revolucionarji stoletja, brzeli od švicarske meje skozi vso Nemčijo, da se izkrca v Petrogradu in da tu razbije red in ustroj časa.

Na tratičnicah v Gottmadingenu stoji ta edinstveni izstrelek — voz drugega in tretjega razreda; v drugem razredu sedijo ženske, v tretjem moški. S kredo zarisana črta na tleh zaznamuje nevarno cono, nedotakljivi teritorij Rusov, nasproti kupeju dveh nemških oficirjev, ki spremljata ta

transport živega ekrazita. Vlak drvi skozi noč brez pripetljaja. Le v Frankfurtu nadomaja vpadajo nemški vojaki, ki so zvedeli o prihodu ruskih revolucionarjev, in zavrnjeni je poskus nemških socialdemokratov, da bi govorili s potniki. Lenin dobro ve, kakšnemu sumničanju bi se izpostavil, če bi na nemških tleh spregovoril eno samo besedo s katerimkoli Nemcem. Na Švedskem jih slovesno pozdravijo. Prestadani planejo k mizi s švedskim zajtrkom in »smörgåsar« (sendviči) se jim zdi kot neverjetno čudo. Sedaj mora Lenin sezuti svoje okorne gozdarje in si kupiti nove čevlje in obleke. Nato pridejo na rusko mejo

Izstrelek je zadel

Značilno je, kaj Lenin v Rusiji najprej stori: ne gleda posamezne ljudi, ampak se najprej vrže na časopise. V Rusiji ni bil že štirinajst let; ves ta čas ni videl te dežele in njene zastave, ne vojaških uniform. Toda ta jekleni ideolog ne pretaka solze. Ne objemlje kakor žena presenečene vojake, ki tako ničesar ne slutijo. On išče časopise, zlasti »Pravdo«; videti hoče, ali ta časopis, njegov časopis, zagovarja dovolj odločno mednarodno stališče. Razkaženo zmečka časopis. Ne, v njem ni dovolj odločnosti, še vedno je to domoljubarstvo, še vedno patriotizem, še vedno neka revolucija, ki po Leninovem mnenju ni dovolj čista. Bil je skrajni čas, to čuti, da je prišel, da bo zaobrnil državno krmilo in s svojo življenjsko idejo planil v zmago ali poraz. Toda, ali bo še utegnil? Poslednji nemir, poslednji strah. Ali ga ne bo Miljukov takoj zaprl v Petrogradu — tako se je mesto takrat še imenovalo, pa ne za dolgo. V vozu sta že prijatelja, ki sta mu prišla naproti: Kamenjev in Stalin. Oba se čudno in skrivnostno smehljata v mračnem kupeju tretjega razreda, komaj osvetljenem od briljave luči. Ne odgovarjata mu, ali pa mu nečeta.

In zdajci je prišel nenejani odgovor. Vlak je pripeljal na Finsko postajo in velikanski trg pred njo je poln deset in deset tisoč delavcev; častne straže vseh vrst orožja pozdravljajo človeka, ki se vrača iz izgnanstva, in zdajci zadoni Internacionalna. In ko stopi iz voza Vladimir Iljič Uljanov — človek, ki je še včeraj stanoval pri čevljarju krpaču — ga sprejme tisoče rok in dvigne na oklepni avtomobil. S hiš in s trdnjave se uperijo vanj žarometi in z oklepnega avtomobila Lenin prvič spregovori ljudstvu. Tresejo se ulice in začelo se je tistih »deset dni, ki so potresli svet«. Izstrelek je zadel in porušil staro carjevo, stari svet.

(Iz knjige: Zvezde ure človeštva.)

VZGOJNI OČE

»Ti, videl sem tvojega sina, ko je kadil!«
»Tudi jaz sem že to opazil. In veš, da ta smrkevec jemlje moje cigarete?«

VLOMILČEVA TRAGEDIJA
Proti jutru se sestanejo na ulici dva vlomilca. Eden z veliko culo na hrbtu, drugi povsem nag. Pa vpraša prvi: »Vraga, kako pa da si gol in brez plena?«

»Taka hudičeva smola,« odgovori drugi, »več da sem vlomil k nekemu, ki se je vrnil z dopusta na morju. Tam so ga tako osušili, da me je ta vrag do gola stekel in mi vse pobral, da se je sploh lahko oblekel!«

ZAKONSKA IDILA

Tončka stoji pri oknu in zamisljeno opazuje mlad zakonski par, ki se je vsteli v hišo na drugi strani ulice.

»Poglej, kako je srečna,« pravi možu, »naprej in naprej jo poljublja. Zakaj še ti ne delaš tega?«

»Ja kako? Saj je sploh ne poznam...«

KAJ JE ŽALOSTEN NESMISEL

»Najbolj žalosten nesmisel je,« razlaga Tonček Frnikulca, »ko se zbudíš in zaslišiš iz radia: Dobro jutro, dragi poslušalci! Želimo vam prijeten dan in veliko dobre volje, ti pa nato pogledaš na koledar in vidiš, da je 29. v mesecu.«